

BULLIED

ALEGE SĂ TE OPUI BULLYING-ULUI!

Salvați Copiii
Save the Children România

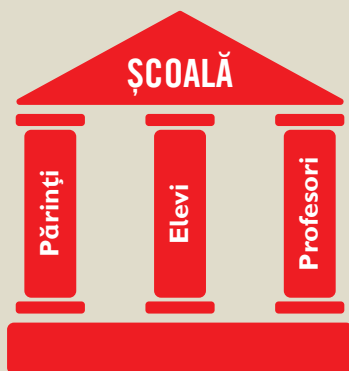

Despre bullying

Această broșură a fost realizată în proiectul de Educație pentru Sănătate „Alegeri Sănătoase”, implementat de Organizația Salvați Copiii și se adresează cadrelor didactice.

Școala joacă un rol important în viața copiilor noștri, reprezintă puntea spre o dezvoltare armonioasă, atât din punct de vedere cognitiv, cât și emoțional. Este datoria profesorilor să asigure un climat educațional pozitiv, în care copiii să se simtă în siguranță și confort. Bullying-ul este un fenomen care a luat amploare și astfel s-a impus existența unei proceduri clare, pentru prevenire și combatere. Ministerul Educației a aprobat un set de norme metodologice privind aplicarea Legii 221/2019 cu privire la violența psihologică – bullying întâlnită în școli.

Ca o construcție pe mai multe straturi, școala impune cerințe foarte diverse către principalii săi trei piloni de susținere – elevii, profesorii/educatorii și părinții.

Când devin elevi, copiii se confruntă cu sarcina de a-și găsi locul în noua lume a organizației școlare extinse, cu toate structurile și regulile sale. Ei trebuie să învețe cum să construiască relații și să-și formeze un simț al apartenenței la spațiul său intern și la conviețuirea în comunitate împreună cu grupuri și indivizi diverși. Copiii trebuie să învețe cum să se adapteze unul la altul, să accepte și să respecte regulile, să dea naștere și să pună în aplicare propriile idei într-un mod corespunzător, să fie capabili să gestioneze dezamăgirile și constrângerile.

Pentru a realiza aceasta, elevii au nevoie de ajutor din partea părinților, profesorilor și grupului lor de semeni. Condițiile importante pentru succes în acest proces sunt un climat de deschidere, reguli clare, acceptare și conștientizare în cadrul mediului școlar.

CE ESTE BULLYING-UL?

Bullying-ul este una dintre cele mai complexe forme de comportament agresiv și violent. Cu toate acestea, nu fiecare act de violență este o acțiune de bullying.

Cea mai cunoscută trăsătură a bullying-ului este relația de putere asimetrică și dezechilibrată dintre cei care agresează și cei care sunt agresați.

În plus, nu este ocazional sau un eveniment singular, ci un tipar comportamental care se repetă în timp, împotriva aceleiași persoane, cu o diferență evidentă de putere. Actele de bullying se petrec în prezența unui grup de elevi, care pot prelua diferite roluri - de participanți activi sau pasivi sau chiar susținători ai comportamentelor violente.

Elementele definitorii ale fenomenului de bullying sunt:

O dorință de a-și păstra statutul în grupul de elevi + acțiune dureroasă pentru victimă + dezechilibru de putere + (tipic) repetiție + utilizarea nedreaptă a puterii + prezența grupului (martori activi sau pasivi, susținători).

Bullying-ul poate fi de mai multe feluri:

- **fizic:** lovire, împingere, ciupire, constrângerea celui alt elev prin contact fizic: 13% din copii au avut bunurile personale distruse de alții și 30% au fost loviți în mod repetat de alți elevi la școală. De asemenea, 78% din toți elevii au raportat că au asistat la cel puțin o situație de bullying în școala lor.
- **verbal:** amenințări, tachinare, insulte, bătaie de joc, șantaj, poreclire, împrăștierea de zvonuri și minciuni: 24% din copii au raportat că au

fost în mod constant umiliți în fața altor copii și 37% au fost victime ale zvonurilor negative împrăștiate în comunitatea școlară.

- **Social/emoțional/psihologic:** excluderea intenționată a cuiva dintr-un grup sau activitate, manipulare, ridiculare: 31% din copii au declarat că au fost în mod frecvent excluși din activitățile de grup și 23% amenințați cu excluderea din grup; 2 din 10 copii au raportat comportamente de excludere repetată directă din partea altor elevi.
- **bullying-ul cibernetic** presupune utilizarea mediilor electronice (Internet, telefoane inteligente, email-uri, Facebook și rețele sociale, programe de mesaje text/chat, ex. WhatsApp, platforme foto și video și pagini de internet) pentru a răni o altă persoană. Acestea pot include mesaje de intimidare, insulte, hărțuire sexuală sau ridiculare. În contrast cu bullying-ul tradițional, o trăsătură comună a acestora este anonimul frecvent al agresorilor ciberneticici: 68% din copii au confirmat că bullying-ul cibernetic are loc pe rețelele sociale.

Conform cercetărilor Salvați Copiii,

1 din 6 copii
este bătut în mod repetat
de către alți copii

1 din 4 copii
a fost umilit în fața colegilor

7 din 10 copii
au primit mesaje jignitoare
pe Internet

1 din 4 copii
au fost hărțuiți de persoane
străine pe Internet

Programele de prevenire ale bullying-ului, validate științific și promovate la nivel internațional, au ca principale obiective: reducerea comportamentelor de bullying existente în rândul elevilor, prevenirea noilor comportamente de bullying și construirea unor mai bune relații între copii, în cadrul școlii.

Acestea pot fi atinse prin restructurarea mediului social al copilului la școală și construirea unui sentiment de apartenență la comunitate în rândul elevilor și adulților. Concret, există patru principii cheie care ar trebui respectate de către toți adulții:

- arătați căldură și interes, implicați-vă în viețile elevilor;
- stabiliți limite ferme pentru comportamentul inacceptabil;
- folosiți în mod consecvent consecințe negative nefizice, neostile atunci când sunt încălcate regulile;
- acționați ca autorități și modele pozitive.

Pornind de la principiile directe ale programelor identificate la nivel internațional, precum și de la experiența dobândită de organizația Salvați Copiii privind cazurile de agresivitate și bullying din școli, putem spune că cel mai eficient **mod de prevenire a bullying-ului se face prin:**

- implicarea tuturor - profesori, personal auxiliar, părinți, copii și membrii cheie ai comunității
- promovarea în rândul întregii comunități (cadre didactice, personal auxiliar, elevi) a unui set de valori comune - toleranță, respect, curaj, grijă
- luarea unor măsuri țintite pe următoarele obiective:
 1. **Prevenție** – dezvoltarea unui climat armonios în școală;
 2. **Monitorizarea și evaluarea** climatului școlar – identificarea situațiilor de bullying;
 3. **Informare și conștientizare** asupra fenomenului de bullying;
 4. **Intervenția** pentru stoparea situațiilor de bullying.

PREVENȚIE

a. Identificarea și promovarea de valori

DE CE?

Climatul din școală are o influență definitorie pentru evoluția copiilor. Aceasta întrucât copilul învață în primul rând prin imitație și modelare, așadar din comportamentul adulților și din reacțiile acestora la comportamentul copiilor. Valorile care sunt promovate de școală și definesc climatul școlar îi transmit copilului mult mai multe informații decât modelele dezirabile de comportament despre care vorbesc cadrele didactice. Promovarea valorilor se face prin ceea ce adulții expun și încurajează, uneori implicit. Cu alte cuvinte, contează mai mult ceea ce fac cadrele didactice, și de altfel întreg personalul din școală, decât ceea ce spun.

Dată fiind importanța lor, stabilirea unor valori comune pentru fiecare școală și a modului în care școala le face cunoscute trebuie să fie un proces participativ (care să cuprindă deopotrivă personalul școlii, dar și părinții) și autentic (să nu rămână la nivelul unor documente uitate într-un sertar, ci să fie ilustrate în toate mesajele pe care școala le transmite și în toate comportamentele membrilor comunității școlare). Grijă și atenția la nevoile celorlalți pot fi promovate discutând în clasă despre incidentele violente din școală fără a evidenția elevii implicați direct în aceste evenimente, ci prin identificarea soluțiilor adecvate în situații similare.

Aceste valori, care trebuie să reprezinte priorități ale școlii, sunt identificate și agreeate la nivelul școlii, împreună cu părinții și copiii.

CUM?

- **Organizarea de întâlniri „altfel” cu părinții**, axate pe teme diferite menite să contribuie la crearea unui climat social pozitiv: cunoașterea copilului; așteptările părinților de la copil și de la viitorul

adult; valorile familiei; profesor pentru copilul meu = ore pregătite de părinți, cu sprijinul cadrelor didactice, în cadrul cărora:

- » Să organizeze cu copiii activități ilustrative pentru valorile prioritare ale școlii;
- » Să ofere sprijin copiilor în cadrul unor seri de lectură (care pot fi punct de plecare în inițierea unor valori și norme morale);
- » Să susțină ore dedicate meseriilor și hobby-urilor, cu accent pe pre-rechizitele necesare acestora.

Exemple de activități:

- » **Cât de bine îmi cunosc copilul.** Pe o coală de hârtie A5, părinții își desenează copilul, ținând seama de caracteristicile fizice ale acestuia. Importantă nu este calitatea desenului, ci surprinderea trăsăturilor specifice copilului (culoare ochi și păr, lungime păr). De asemenea, din fișe cu imagini date sau din ziare și reviste, participanții vor decupa și vor lipi pe foaia lor imagini referitoare la:
 - ▶ Mâncarea preferată a copilului;
 - ▶ Animalul preferat;
 - ▶ Activitatea preferată;
 - ▶ Jucăria preferată;
 - ▶ Regulile pe care le respectă;
 - ▶ Comportamentele nepotrivite pe care le are uneori.
- » **De la copilul de azi la adultul de mâine.** Imaginați-vă că sunteți la aniversarea de 18 ani a copilului dvs. Gândiți-vă cum arată, ce fel de persoană sperați să fie – ce calități va avea, ce fel de relație vă doriți să aveți cu el. Analizați ce puteți să faceți, cum puteți sprijini copilul pentru a ajunge în punctul respectiv.
- » **Ierarhia valorilor.** Gândiți-vă la 10 valori importante pentru dvs. Selectați-le pe cele mai importante 3 dintre ele și încercați să identificați ce acțiuni ați făcut în ultima săptămână/lună în conformitate cu aceste valori.

- Organizați întâlniri informale cu colegii care, pe de-o parte să reprezinte un moment interactiv și distractiv de inter-cunoaștere și îmbunătățire a relației cu aceștia, iar pe de altă parte să ofere oportunitatea de a colabora în vederea identificării unor soluții inedite (*outside the box*) la problemele din școală, luând în considerare o viziune pe termen lung.

Exemple de activități:

- » Ierarhia valorilor.
- » Colaborare pentru realizarea unor „produse artistice” în acord cu valorile stabilite care să poată să fie expuse în școală;
- » Colaborarea pentru realizarea unor mici proiecte care să promoveze în rândul copiilor valorile stabilite:
 - ▶ **Vânătoarea de fapte bune.** Se alege o zi la întâmplare în care tot personalul școlii înregistrează faptele bune observate la elevi, iar la sfârșitul zilei se organizează o mică ceremonie de recunoaștere/premiere la care să participe mai mulți elevi și cadre didactice. Premiile pot fi simbolice (10 minute de pauză suplimentară, petrecerea unei pauze cu un cadru didactic preferat);
 - ▶ **Bine ai venit la noi în școală!** Cum ați prezenta școala unui bun coleg de facultate care va preda la clasa dumneavoastră. Care sunt cele mai importante lucruri pe care ar trebui să le știe pentru a se adapta mai ușor.
- Organizați întâlniri tematice cu colegii având aceleași interese sau obiective ca și dvs. Deși aparent poate părea că astfel de întâlniri consumă timp, dacă cei implicați sunt interesați să se implice în mod autentic, ele ar putea reprezenta o oportunitate utilă pentru a putea aborda o situație din diverse perspective și a găsi soluții de a vă sprijini reciproc în elaborarea și implementarea unor mici proiecte având tematica respectivă. Activitățile în cadrul acestor grupuri de lucru ar trebui să constituie o oportunitate de dezvoltare profesională pentru participanți, și, în același timp, să producă schimbări mici pentru personalul didactic (lucruri

care sunt în controlul lor, le pot face fără a fi nevoie de schimbări la nivel de sistem), dar cu efecte vizibile la nivelul copiilor.

- » Toate cadrele didactice care predau la o clasă la care se confruntă cu probleme de disciplină;
- » Se stabilește un sistem unitar de reguli și fișe de monitorizare a elevilor în ceea ce privește respectarea lor care să fie completate de fiecare cadru didactic;
- » Se organizează întâlniri între echipa de cadre didactice care lucrează la clasă și elevii care frecvent nu reușesc să respecte regulile, ca o oportunitate de reflectare pentru elevi asupra importanței regulii și asupra posibilelor consecințe ale încălcării ei pentru sine și colegi;
- » Se organizează întâlniri cu părinții în care situațiile de încălcare a regulilor să fie abordate în termeni de rezolvare de probleme, în scopul identificării unor soluții și a unui sistem de consecințe coerent pentru școală și familie.
- » Toate cadrele didactice preocupate de domeniul dezvoltării personale a copiilor;
- » Toate cadrele didactice preocupate de promovarea lecturii în rândul copiilor;
- » Toate cadrele didactice preocupate de problematica bullying-ului.

b. Managementul clasei

DE CE?

Organizarea activităților din clasă reprezintă una dintre sarcinile care îl preocupă pe cadrul didactic în mod constant, eforturile sale fiind conștient canalizate în direcția găsirii unor soluții eficiente de a obține o participare activă și autentică a elevilor, fără comportamente disruptive care să perturbe lecțiile.

Intervențiile cadrelor didactice pot fi definite pe două nivele:

- **Nivelul academic**, care are în vedere modul în care este organizată activitatea de predare și învățare, mai concret, modul în care sunt

gândite secvențele unei activități didactice și sunt elaborate sarcinile de lucru. Contează dificultatea, diversitatea și durata acestor momente ale orei, care trebuie adaptate la nivelul de dezvoltare al copiilor, la nevoile și interesele lor. Dacă ele sunt prea simple sau prea complicate, dacă sunt monotone și neinteresante pentru ei, crește riscul ca elevii să nu se implice, să se plictisească și să se angajeze în comportamente disruptive, inclusiv în bullying față de alți colegi.

- **Nivelul gestionării grupului și a comportamentelor nepotrivite** apărute în grup, începând cu cele aparent inofensive (vorbitul cu colegii în timpul sarcinilor de lucru) la acelea care îi pot afecta și răni pe cei din jur (luarea în derâdere sau criticarea unui răspuns greșit, jignirea unui coleg, refuzul de a lucra cu un coleg sau chiar lovirea acestuia). Ca de obicei, reacția adultului în astfel de situații este un context de învățare pentru copii. Dacă adultul ridiculizează greșelile, critică, jignește, exclude sau lovește, astfel de comportamente vor fi preluate și de către copii. Cu alte cuvinte, dacă profesorii jignesc, umilesc sau recurg la alte forme de abuz, mesajul implicit pe care îl transmit este că o astfel de atitudine este permisă și acceptabilă.

Așadar, în sala de clasă, față în față cu elevii, cadrele didactice trebuie să gestioneze grupul prin dezvoltarea unei relații pozitive și prin formularea de reguli susținute de consecințe, care asigură copilului predictibilitatea de care are nevoie pentru a învăța comportamente prosociale și orientate în sprijinul învățării.

CUM?

- Dezvoltați relații pozitive cu elevii:
 - » Timp individual pus la dispoziția elevilor (15-30 min. înainte sau după școală) care să presupună activități interactive și distractive (board games, jocuri sportive);
 - » Discuții extrașcolare: interese, complimente, opinii despre evenimentele curente;
 - » Acceptarea / validarea emoțiilor elevului și sprijinul acordat pentru a se liniști și a găsi o soluție pentru a depăși situația dificilă care a produs emoția;

- » Manifestarea afecțiunii și grijii față de copil;
- » Aprecieri autentice a eforturilor și a progresului înregistrat de elevi;
- » Oferirea de feedback pozitiv.
- Învățați-i pe elevi comportamentele potrivite pe care le așteptați de la ei:
 - » Modelare și exemplul adultului;
 - » Exersarea;
 - » Formularea clară și specifică a cerințelor;
 - » Stabilirea, împreună cu copiii, a unui sistem de reguli pozitive și simple.
- Abordați sistematic, coerent și într-o manieră non-punitivă comportamentele nepotrivite:
 - » Întărirea și susținerea regulilor printr-un sistem de consecințe:
 - ▶ raportate la comportamente clare potrivite și nepotrivite,
 - ▶ folosite imediat după manifestarea unui comportament,
 - ▶ aplicate consecvent,
 - ▶ discutate în prealabil cu copilul.
 - » Punerea în practică și monitorizarea consecventă a regulilor:
 - ▶ exersarea și învățarea regulilor,
 - ▶ demonstrarea de către copil a comportamentului potrivit,
 - ▶ exersarea suplimentară a regulii în diverse situații,
 - ▶ punerea în practică a consecinței.

c. Dezvoltare de abilități socio-emoționale la elevi

DE CE?

Domeniul de dezvoltare socio-emoțional asigură adaptarea la situațiile neplăcute și stresante, ajutându-ne să trăim echilibrat și armonios și să avem relații sociale pozitive, sănătoase. Ele permit copilului să inițieze și să mențină relații, să se integreze într-un grup, aspecte ce au un rol hotărâtor pentru adaptarea școlară. Pe termen scurt, s-a demonstrat că acei copii care inițiază și mențin

cel puțin o relație de prietenie apropiată cu un coleg au șansa de a dezvolta o atitudine pozitivă față de grădiniță și școală, ceea ce duce la performanțe academice superioare. Pe termen lung, abilitatea copiilor de a stabili relații sănătoase cu cei din jur, abilitatea de a face față eșecurilor, abilitatea de a explora mediul sunt factori care îi asigură progresul, creșterea și dezvoltarea inclusiv în viața adultă.

Cele mai importante abilități ale elevilor (și nu doar ale lor), care asigură un climat școlar armonios vizează:

- Identificarea emoțiilor pe care copiii le resimt în diverse situații;
- Dezvoltarea abilităților sociale de a-și aștepta rândul, de a lucra împreună, de a fi toleranți;
- Dezvoltarea abilității de a asculta și de a se exprima asertiv;
- Conștientizarea impactului pe care propriile emoții și comportamente îl au asupra celorlalți – creșterea empatiei;
- Identificarea și folosirea unor strategii potrivite de exprimare a emoțiilor neplăcute (zone sigure etc.) – emoțiile puternice resimțite de victime pot fi greu de controlat, de aceea, uneori, e mai adecvat să se pună accent pe modalități pozitive prin care aceste emoții puternice pot fi exprimate, protejându-le de alte abuzuri;
- Dezvoltarea abilității de a rezolva probleme/conflicte;
- Dezvoltarea abilității de a primi și de a oferi feedback constructiv;
- Dezvoltarea capacității de a reflecta la consecințele comportamentelor lor;
- Acceptarea validității opiniilor diferite de ale lor;
- Îmbunătățirea cunoașterii de sine;
- Dezvoltarea abilității de a recunoaște calitățile personale, dar și pe cele ale altor persoane.

Referindu-ne strict la fenomenul de bullying, dezvoltarea acestor abilități scad, pe de-o parte, șansele ca un copil să devină agresor sau victimă și, în același timp, îmbunătățesc capacitatea tuturor copiilor de a reacționa adecvat atunci când sunt martori la o potențială situație de hărțuire.

CUM?

- Activități de dezvoltare organizate la clasă, fie în orele corespunzătoare prevăzute în programa școlară, fie în orele de dirigenție sau chiar sub forma unei discipline opționale.

Exemple de activități:

- » **Desenează emoția.** Rugați copiii să deseneze expresiile faciale corespunzătoare emoțiilor pe care le simt personajele unei povești sau a unui film pe care îi privesc împreună. De asemenea, puteți folosi imagini din ziare și reviste și persoanele ilustrate în acele fotografii.
- » **Reporterul.** Rugați copilul să facă mici interviuri, ca la televizor, pentru a afla în ce situații, colegii săi au trăit anumite emoții. Oferiți copilului un obiect care să aibă rolul de microfon sau sugerați-i să înregistreze răspunsurile pe telefon.
- » **Mima cu emoții:** bucurie, tristețe, frică, rușine, vinovăție, entuziasm, mândrie etc. Emoțiile sunt scrise pe bilețele care se trag la sorți. Fiecare va mima o situație în care a trăit emoția respectivă, iar ceilalți trebuie să ghicească despre ce emoție este vorba.
- » **Continuă povestea.** Pornind de la imagini date, copiii sunt rugați să continue povestea astfel încât finalul să exprime o anumită emoție. Povestea poate să fie construită în echipe de 4-5 elevi, fiecare adăugând pe rând câte o propoziție, care să fie potrivită cu ce au propus cei dinainte.
- » **Cu ce ochelari privesc.** Pe baza unor imagini date, copiilor le se cere să povestească situația respectivă din perspectiva diferitelor personaje care participă la ea.
- » **Gânduri roșii, gânduri verzi.** Există diferite gânduri pe care le putem avea despre o situație: unele dintre ele ne fac să ne simțim supărați sau îngrijorați în legătură cu ceea ce ni se poate întâmpla nouă sau altor persoane. Acestea mai degrabă ne blochează și ne țin pe loc; altele ne calmează și ne fac să ne simțim mai bine, fiind utile pentru că ne ajută să facem mai ușor față situației și să găsim o soluție. Dacă ne imaginăm un semafor, am putea să le numim pe primele gânduri roșii, iar pe celelalte gânduri verzi. Imaginați-vă cum s-ar simți prietenul vostru dacă ar avea următoarele gânduri roșii:

- ▶ Sunt prost;
- ▶ Dacă nu sunt întotdeauna cel mai bun, renunț;
- ▶ Vor râde de mine dacă merg îmbrăcat așa;
- ▶ Sunt urât/ă;
- ▶ Nu mai merg la pescuit duminică, niciodată nu prind nimic;
- ▶ Urăsc școala;
- ▶ Nu sunt bun de nimic.

Cum l-ați putea încuraja? Ce gânduri verzi i-ați putea sugera?

- **Grupuri de dezvoltare personală**, organizate cu elevii care se confruntă cu probleme asemănătoare (dificultatea de a-și face prieteni, dificultatea de a-și gestiona adecvat furia). Aceste grupe reunesc elevi în baza recomandărilor făcute de cadrele didactice și cu acordul sau la cererea părinților. Ele pot fi conduse de către consilierul școlar sau de orice cadru didactic interesat, cu sprijinul consilierului, în acest caz, fiind mai degrabă un context în care elevii își împărtășesc problemele și încearcă să se sprijine reciproc în găsirea și punerea în practică a unor soluții. Formatul dezbaterilor poate urma pașii specifici rezolvării de probleme:
 - » Care este problema?
 - » Pe cine afectează? Ce consecințe are pentru sine și pentru cei din jur?
 - » Cine și cum ar putea interveni?
 - » Ce aș putea să fac diferit?
 - » Ce soluție alegem să încercăm?
 - » Cum știu că problema s-a rezolvat?

MONITORIZARE ȘI EVALUARE

a. „Evaluarea” periodică a mediului școlar

DE CE?

Fenomenul de bullying ia cel mai adesea forme subtile, greu de observat. Atunci când se manifestă explicit, sub forma unor conflicte evidente, întotdeauna a existat anterior o perioadă mai îndelungată în care semnalele de alarmă fie nu au fost observate de adulți, fie au fost ignorate fiind considerate ne semnificative, obișnuite în mediul școlar. Tocmai aceste forme subtile ar trebui să constituie ținta cadrelor didactice pentru a le putea identifica și aborda înainte de a se acutiza.

Pe lângă identificarea timpurie și abordarea preventivă, aceste evaluări periodice (la începutul și la finalul anului școlar) ale mediului școlar, pun accent pe perspectiva și percepția elevilor asupra climatului școlar și a relațiilor din școală.

CUM?

- Focus-grupuri organizate cu elevii în timpul orelor de dezvoltare personală sau de dirigenție, sub forma unor discuții mai relaxate despre școală, pe baza unor idei de discuție precum:
 - » Copiii își oferă ajutor reciproc.
 - » Copiii sunt amabili cu colegii lor, le spun sau fac lucruri drăguțe pentru colegi.
 - » Unii copii le spun altora să nu se joace sau să nu fie prieteni cu un anumit coleg.
 - » Când sunt supărați pe un coleg, îl țin departe de locul de joacă/de întâlnire al grupului.

INTERVENȚIA CADRELOR DIDACTICE ÎN SITUAȚIILE DE BULLYING DIN UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT*

* conform modelului de intervenție propus de Organizația Salvați Copiii și aplicat în 30 de școli și licee din Târgoviște și București, în perioada 2018-2020.

Act de bullying (violență fizică ori verbală) /cyberbullying între elevi

*Observată în
mod direct*

*Semnalată de către elevi
(verbal sau în scris)*

CADRUL DIDACTIC

Dacă incidentul observat sau semnalat nu se încadrează în definiția de violență psihologică - bullying, fiind un act de tachinare ori o altercație lipsită de gravitate și fără caracter repetitiv, acesta este discutat cu elevii implicați, pentru a corecta comportamentul observat și a atenua consecințele la nivelul unității de învățământ.

Dacă situația evaluată creează premisa unui comportament de tip bullying, cadrul didactic informează, după caz, învățătorul ori dirigintele, cadrele didactice de referință din grupul de acțiune anti-bullying sau conducerea unității de învățământ și solicită sprijin.

BULLYING

ACT DE VIOLENȚĂ GRAVĂ

Observă agresiunea, apreciază că este nevoie de o intervenție în cadrul unității de învățământ și informează asupra celor întâmplate

**ÎNĂȚĂTORUL/
DIRIGINTELE***

Grupul de acțiune
anti-bullying al unității
de învățământ

colaborează

Informează și, în funcție de
gravitatea faptei, recomandă
consultarea consilierului școlar

DIRECTORUL

FAMILIA

CONSILIER ȘCOLAR

Consideră că situația trebuie tratată ca
problemă gravă de comportament care
necesită intervenția autorităților,
conform Hotărârii Guvernului
nr. 49/2011 pentru aprobarea
Metodologiei-cadru privind prevenirea și
intervenția în echipă multidisciplinară și
în rețea în situațiile de violență asupra
copilului și de violență în familie.

Evaluează
necesitatea apelării
serviciului de
urgență 112

DIRECTORUL

EVALUEAZĂ
NECESITATEA SESIZĂRII

INFORMEAZĂ

FAMILIA
**ÎNĂȚĂTORUL/
DIRIGINTELE**

**DGASPC
SPAS**

POLIȚIA

- » Copiii amenință că dau afară din grup un alt copil dacă acesta nu face ceva ce grupul își dorește.
 - » Amenință că lovesc sau bat alți colegi.
 - » Umilesc alți colegi.
 - » Răspândesc zvonuri și minciuni cu privire la alți copii.
 - » Distrug lucrurile altor colegi când se supără.
 - » Împing sau îmbrâncesc alți colegi.
 - » Rănesc ușor alți colegi prin comportamente fizice (lovesc ușor, ciupesc, mușcă etc.).
 - » Bat alți colegi.
 - » Cer ajutorul unui adult (al meu sau al altor adulți din școală), atunci când alți colegi se află într-o situație dificilă cu elevi din clasă.
- Chestionare focusate nu doar pe relațiile sociale dintre elevi, dar și pe impactul acestora asupra fiecăruia dintre ei. Prin întrebările formulate, pot fi investigate subiecte mai sensibile cum ar fi empatia față de ceilalți sau sentimentul de siguranță pe care îl au copiii la școală, știut fiind faptul că, deși nu sunt în mod direct ținta unor comportamente agresive, faptul că sunt martori la astfel de evenimente își pune amprenta asupra stării lor de bine.
 - » Cine sunt prietenii tăi din clasă și din școală?
 - » Care dintre colegii tăi stau de obicei singuri în pauze?
 - » Care dintre colegii tăi este, de obicei, ultimul ales atunci când se formează echipe?
 - » Ai vreun/vreo coleg/ă de clasă sau din școală care se supără pentru că ceilalți râd de el/ea sau îl/o necăjesc?
 - » Cum te simți când vezi că un coleg este șicanat sau rănit de alții?
 - » Cum crezi că se simt victimele?
 - » Cum crezi că se simt agresorii?
 - » Ce crezi că ar trebui să facă adulții în astfel de situații?

- » Ce ai vrea să faci legat de copiii care îi hărțuiesc sau îi rănesc pe ceilalți?
- » Ce fac adulții când observă că cineva e tachinat sau hărțuit?
- Întâlniri lunare cu echipa de cadre didactice care predă la clasă în vederea identificării și stabilirii unei abordări coerente a dificultăților pe care le întâmpină la clasă. Se vor lua în discuție:
 - » Problemele de comportament la nivelul grupului: dacă apar la toate orele de curs sau doar la unele dintre ele, care dintre strategiile folosite de cadrele didactice au o eficiență mai mare în gestionarea acestora;
 - » Identificarea copiilor care manifestă anumite comportamente în spatele cărora se pot ascunde situații de bullying (pasivitate, retragere, izolare etc.) sau aparentelor insensibilități (hiperactivitate, agresivitate etc.).
 - » Schimbările apărute în comportamentul unor copiii, care pot semnala faptul că aceștia sunt agresori sau victime:
 - ▶ Are probleme cu temele școlare și o scădere vizibilă a notelor;
 - ▶ Este deseori singur și evită să iasă în pauză;
 - ▶ Scăderea semnificativă a frecvenței cu care se oferă să răspundă la ore;
 - ▶ Devine deosebit de emoționat când trebuie să vorbească în fața întregii clase;
 - ▶ Folosește acuze somatice (dureri de cap, burtă) ca pretext pentru a reduce perioada de timp petrecută la școală;
 - ▶ Lipsește des de la școală sau întârzie;
 - ▶ Este pârât și nu este luat în serios de către ceilalți, de ex.: neapreciat din cauza aspectului său;
 - ▶ Este ales ultimul în jocurile de echipă;
 - ▶ Pare supărat, nefericit, încordat, înlăcrimat, abătut sau neajutorat;
 - ▶ Apare cu tăieturi, contuzii sau alte leziuni inexplicabile, haine sau obiecte personale rupte sau deteriorate;

- ▶ Deseori stă în apropierea unui adult;
- ▶ Refuză să spună ce nu este în regulă;
- ▶ Își schimbă grupul de prieteni;
- ▶ Încearcă să iasă în evidență în orice context, face pe grozavul;
- ▶ Exprimă frecvent opinii negative față de cei din jur;
- ▶ Scade complianța la cerințele adulților din școală.

b. Identificare cazurilor punctuale de bullying

DE CE?

Ignorarea fenomenului de bullying este calea cea mai sigură spre menținerea și perpetuarea lui. Lipsa de intervenție a cadrelor didactice reprezintă pentru elevi un mesaj implicit că astfel de comportamente sunt acceptate în mediul școlar. De multe ori însă, această lipsă de intervenție se datorează pur și simplu faptului că personalul didactic nu este la curent cu amploarea pe care o are acest fenomen, observând doar anumite comportamente, punctuale și nu foarte grave, pe care tind să le minimizeze, considerându-le o formă obișnuită de agresiune între copiii, fără efect asupra lor.

CUM?

- Dezvoltarea unui sistem de raportare care să asigure caracterul anonim al sesizării prin punerea la dispoziția copiilor a unei căsuțe poștale reale sau a unei adrese de email unde aceștia pot să lase un mesaj despre incidente ce implică orice formă de comportament nepotrivit;
- Încurajarea raportării prin prezentarea și promovarea acestui sistem cu ajutorul unor indicatoare vizuale dar și prin referințe frecvente ale cadrelor didactice la incidentele semnalate pe această cale. În acest fel, elevii află că sesizările lor sunt tratate cu seriozitate și îi preocupă pe adulți, fiind luate măsuri imediate pentru stoparea unor astfel de comportamente.

INFORMARE ȘI CONȘTIENTIZARE

DE CE?

Ignorarea și lipsa de intervenție în cazurile de bullying nu se datorează întotdeauna faptului că nu există astfel de situații, ci mai degrabă pentru că nu sunt raportate. Se întâmplă adesea ca lipsa de informații să se refere de fapt la necunoașterea a ceea ce înseamnă bullying-ul și la consecințele pe care acesta le are asupra elevilor. Poate fi perceput ca o formă de agresivitate normală la copiii, un fel de ritual de trecere căruia trebuie să învețe să îi facă față. Cadrele didactice fac apel la propria experiență de elev ca să găsească argumente pentru convingerea lor că bullying-ul a existat întotdeauna și că nu poate fi stopat. De altfel, de multe ori elevii chiar consideră că este vorba de o formă de amuzament sau o consecință binemeritată a comportamentelor victimei („e un tocilar, o merită”). La rândul lor, victimele se simt lipsite de putere și de control și nu reușesc să întrevadă nici o cale de ieșire din situația prin care trec, acceptând-o de cele mai multe ori ca atare.

În acest context mesajul școlii, transmis de către cadrele didactice elevilor și familiilor lor, ar trebui să fie centrat pe următoarele idei:

- Bullying-ul este un fenomen mult mai subtil și extins decât agresivitatea fizică,
- care are consecințe serioase la nivelul sănătății mentale a elevilor și, implicit, a rezultatelor academice,
- și, prin urmare, este inacceptabil pentru școală și, abordat cu toată seriozitatea.

CUM?

- Afișarea în cât mai multe locuri din școală, dar și pe site-ul școlii, în newsletters sau în orice alt material de promovare a școlii, a celor 4 reguli fundamentale anti-bullying (conform Olewus):
 - » Nu îi vom agresa pe colegii noștri.
 - » Vom încerca să-i ajutăm pe elevii care sunt agresați.
 - » Vom încerca să-i includem pe elevii care sunt excluși.
 - » Dacă știm că cineva este agresat, îi vom spune unui adult din școală și unui adult de acasă.

Aceste reguli pot deveni sau pot fi prelucrate sub forma unui antet care apare pe orice document oficial al școlii.

- Organizarea de evenimente publice speciale, la care să fie invitați părinții și alți membri ai comunității locale (dacă este posibil) în cadrul cărora:
 - » Sunt celebrate și premiate comportamentele de grijă și bunătate față de ceilalți.
 - » Sunt invitați specialiști să vorbească despre consecințele bullying-ului pe termen lung, atât pentru victimă, cât și pentru agresor.
 - » Sunt invitați părinți sau „celebrități locale” care să vorbească despre propriile experiențe dificile pe care le-au avut pe parcursul anilor de școală, despre modul în care acestea i-au afectat și despre cum au reușit să le depășească.
- Evenimente organizate de către elevi în momente special dedicate acestui subiect: Ziua Anti-Bullying a școlii (1/lună) sau Săptămâna Altfel:
 - » Concursuri anuale de stikere, brățări ale prieteniei, postere cu mesaj anti-bullying care să devină emblema școlii
 - » Cluburi de lectură pe tema unor cărți sau filme legate de acest fenomen (The Wonder, Happy Feet etc.). Anumite întâlniri din cadrul clubului pot fi susținute de părinți, cu participarea copiilor.

Dezbaterile ar putea avea ca punct de plecare întrebări legate de:

- ▶ Gândurile și emoțiile celor implicați, cauzele pentru care personajele reacționează într-un anumit fel (creșterea empatiei prin transpunerea „în pielea” personajelor);
 - ▶ Comportamentele potrivite și nepotrivite ale personajelor;
 - ▶ Consecințele acestor comportamente asupra celor implicați;
 - ▶ Alternative comportamentale acceptabile.
- » „Ziua pe dos” în care copiii joacă rolul cadrelor didactice, sarcina lor fiind, pe lângă predarea unor conținuturi legate de pasiunile și interesele lor, de a gestiona situații legate de bullying. În funcție de nevoi, cadrele didactice pot oferi sprijin sau pot deveni elevi pentru o zi;
- » Schimb de experiență/prezentări între clase ale produselor unor activități legate de acest fenomen.

Exemple de activități:

- » **Școala perfectă.** Desenați sau construiți din cuburi planul școlii voastre pe care să marcați în verde zonele în care vă simțiți bine și în siguranță, iar cu culoarea roșie zonele perfecte pentru agresor.
- » **Gașca de la școala nouă.** Compuneți o poveste despre un copil care se mută la o școală nouă și ajunge să facă parte dintr-o gașcă care îl forțează să înceapă să îl hărțuiască pe un fost prieten de la vechea școală. Scrieți despre ce gândește și ce simte copilul respectiv, despre cum rezolvă problema. Scrieți aceeași poveste și din punct de vedere al victimei.
- » **Procesul.** Pregătiți și puneți în scenă un joc de rol referitor la o instanță de judecată care trebuie să evalueze dacă situația care îi este prezentată este una de bullying sau nu. Dacă este cazul, instanța va decide ce se va întâmpla cu agresorul. Cazul prezentat instanței este următorul: 2 copii sunt acuzați că au lovit un alt elev în drumul său de la școală spre casă. Unul dintre ei i-a rupt caietele și l-a scuipat, amenințându-l că lucrurile vor sta și mai rău dacă va spune profesorilor sau părinților despre acest incident. Nu este prima dată când s-a întâmplat acest lucru. Altădată i-au luat banii sau mâncarea

sub amenințarea cu violență. Cei doi spun că nu este vina lor și că problemele sunt declanșate de colegul lor care, pentru că nu este prieten cu ei, încearcă să le facă necazuri. Nu comentează în nici un fel despre furat, scuiapat sau amenințări. Rolurile la care trebuie să vă gândiți și să le prezentați se bazează pe următoarele scenarii:

- ▶ **VICTIMA:** nu ai spus nimănui ce se întâmplă de câteva luni de teamă că situația s-ar putea înrăutăți;
- ▶ **ACUZATUL 1:** ești furios pentru că nu crezi că e vina ta, se mai ceartă și alți copii, nu e mare lucru;
- ▶ **ACUZATUL 2:** nu crezi că ar trebui să fii aici, întotdeauna tu ești învinovățit și asta nu e corect;
- ▶ **MARTOR:** ai văzut anumite lucruri care te-au îngrijorat și nu crezi că e corect ca un copil să se ia de un altul;
- ▶ **PROFESOR:** predai celor 3 băieți implicați și ai mai intervenit între ei și în alte dăți;
- ▶ **MARTOR:** știi ce s-a întâmplat dar îți e frică că dacă vorbești, ți s-ar putea întâmpla și ție același lucru;
- ▶ **JUDECĂTOR:** trebuie să îi ascuți pe toți cei implicați și să te asiguri că ai informații clare de la ei;
- ▶ **PĂRINTELE ACUZATULUI 1:** copilul tău nu a mai făcut probleme până acum și nu crezi ce se spune;
- ▶ **PĂRINTELE ACUZATULUI 2:** nu doar la școală copilul tău face probleme, este furios și agresiv inclusive acasă, iar tu te-ai cam săturat de situația asta;
- ▶ **PĂRINTELE VICTIMEI:** ai fost destul de îngrijorat în ultimul timp căci copilul tău nu mai vrea să meargă la școală și evită să iasă din casă;
- ▶ **JURAT 1:** trebuie să iei o decizie și să o argumentezi;
- ▶ **JURAT 2:** trebuie să iei o decizie și să o argumentezi;
- ▶ **JURAT 3:** trebuie să iei o decizie și să o argumentezi;
- ▶ **JURAT 4:** trebuie să iei o decizie și să o argumentezi;
- ▶ **JURAT 5:** trebuie să iei o decizie și să o argumentezi.

- » **Scrisoare pentru...** Scrie o scrisoare pentru un agresor imaginar căruia încearcă să îi explici de ce ar trebui să se schimbe și să îi oferi câteva sugestii despre cum ar putea să o facă, dar și pentru o victimă imaginară căreia să îi spui cum l-ai putea ajuta pentru a nu mai fi victimă și să îl sfătuiești unde și cum ar putea să obțină sprijin.
- » **Dacă aș fi milionar...** Moștenești 1 milion de euro, din care 90% ai voie să îi folosești pentru eradicarea bullying-ului, iar 10% pentru viața ta personală. Decide ce faci cu banii!
- » **Vreau să fiu președinte.** Îți dorești să devii președinte al țării și pentru a-i determina pe copii să își convingă părinții să te voteze, trebuie să te angajezi că, odată ajuns președinte, vei pune capăt bullying-ului din școli. Pregătește un discurs, de 5-10 min, însoțit de un afiș electoral, pentru întâlnirile pe care urmează să le ai în școli. „Angajează-ți” colegi din clasă care să lucreze pentru campania ta electorală.
- » **Astă seară la știri.** Pornind de la situații în care apar comportamente de tip bullying (selectate din viața reală a școlii, dar și pornind de la știri din presă sau filme), copiii realizează interviuri filmate cu cei implicați (agresor, victimă și martor), punând accent pe:
 - ▶ Ce s-a întâmplat în viața interviuatului cu o zi înainte de incident (pentru investigarea contextului);
 - ▶ Cum a acționat, ce a gândit și ce a simțit în timpul evenimentului;
 - ▶ Ce s-a întâmplat în viața interviuatului în ziua următoare (pentru investigarea consecințelor).
- » **Teatru forum.** Jocuri de rol, pornind de la situații de bullying în raport cu care să fie puse în scenă mai multe scenarii alternative care să prezinte soluții de rezolvare a problemelor prin negociere și nu prin agresivitate.

Toate aceste activități pot fi organizate și susținute nu doar cu sprijinul, ci și cu participarea directă a cadrelor didactice și a părinților care să își asume responsabilitățile și rolurile stabilite de elevi, profitând de ocazie pentru a-i consilia și ghida.

Este de dorit însă să o faci cu discreție, fără să-și impună autoritatea și punctul de vedere, lăsându-le elevilor inițiativa.

INTERVENȚIE

Atunci când adulții din școală (personal didactic sau auxiliar) sunt martorii unui incident care presupune orice formă de agresivitate (de la cea fizică la cea emoțională, corelată sau nu cu bullying-ul) obligația lor este să intervină *imediat*, transmitând un semnal ferm că astfel de situații nu sunt tolerate în școală. Abordarea unor astfel de situații presupune, în principiu, parcurgerea următorilor pași:

1. Oprirea comportamentului nepotrivit;
2. Oferirea de sprijin victimei, pentru a redobândi controlul emoțiilor și a se simți în siguranță;

Ulterior, cadrele didactice care cunosc și au o relație cu agresorul sau cele care fac parte din Grupul de acțiune anti-bullying (sau, în lipsa acesteia, din comisia de disciplină a școlii) au responsabilitatea să:

3. Discute cu agresorul despre comportamentul nepotrivit și consecințele sale, despre faptul că astfel de manifestări sunt inacceptabile;
4. Responsabilizeze spectatorii/observatorii prin oferirea de informații referitoare la felul în care să acționeze în viitor;
5. Impună consecințe logice, non-violente pentru agresor;
6. Discute ulterior cu victima agresiunii pentru a se asigura că bullying-ul s-a oprit.
7. Anunțe părinții copiilor implicați și să îi coopteze în gestionarea acestor situații și, dacă se consideră necesar, să le recomande implicarea consilierului școlar. Șansele de participare autentică a părinților cresc:
 - i. dacă școala se bazează deja pe o relație pozitivă cu aceștia,
 - ii. dacă părinții au fost implicați în stabilirea valorilor școlii și în promovarea activă a acestora,
 - iii. dacă situația este abordată nu în termen de învinovățiri reciproce, ci în termeni de rezolvare de probleme pentru găsirea unei soluții potrivite pentru toate părțile afectate.

Dincolo de gestionarea imediată a incidentelor punctuale, personalul didactic poate aborda fiecare dintre actorii implicați în fenomenul de bullying. Un cadru general de intervenție poate fi urmat conform graficului alăturat.

c. Victimă

DE CE?

Orice intervenție trebuie să aibă ca prim obiectiv protejarea victimelor de alte situații în care să fie hărțuite, dar pentru a stopa incidentele punctuale de bullying nu este suficientă intervenția exclusivă a cadrelor didactice. Pe termen scurt, ele au nevoie - de existența unei echipe, formate din elevi, cadre didactice și părinți și să experimenteze suportul concret al comunității. O intervenție eficientă pe termen lung însă are ca obiectiv învățarea victimei să iasă din tiparul care o aduce în mecanismul de bullying.

CUM?

- Oferirea de contexte în care victimele pot să vorbească despre experiențele lor, cu cadre didactice cu care au stabilit o relație bună sau cu colegi care au trecut prin aceleași situații. Aceasta poate fi considerată ca o modalitate de reglare emoțională și context de normalizare și reducere a diferitelor simptome psihologice, de genul: retragerii sociale, *hipervigilenței*, sentimentul de singurătate și neajutorare, conceptul de sine negativ, sentimentul de vinovăție față de situația în care se află. De asemenea, în astfel de grupuri este posibilă identificarea și exersarea unor răspunsuri adaptative:
 - » Evitarea în scopul obținerii siguranței imediate - evitarea zonelor mai greu accesibile adulților, schimbarea traseului de/către casă, evitarea aducerii la școală a unor obiecte care atrag atenția agresorilor;
 - » Confruntarea agresorului cu umor („Da, sunt gogoasă pentru că mama face cele mai bune gogoși din lume”) sau asertivitate („Mă deranjează/Stop!”)
- Încurajarea inițierii și dezvoltării relațiilor de prietenie, care să îi ofere protecție și siguranță, dar mai ales, încredere în sine. Este extrem de utilă participarea la diferite activități școlare și extracurriculare (cor, club de teatru etc.), în acord cu preferințele și interesele lor,

unde, prin imitarea colegilor și exersare, să ajungă să își dezvolte și abilitățile sociale necesare pentru integrarea în grup.

- Implicarea în activități care să îi valorizeze abilitățile prin contribuția la atingerea unui scop comun, cu efecte pozitive asupra propriei imagini de sine, dar și a prestigiului printre colegi. De exemplu, dacă un copil este foarte atent la detalii, pot fi organizate jocuri de tipul „vânătoarea de comori”, în care el își va putea folosi această abilitate pentru a-și ajuta echipa să descopere cele mai subtile indicii. Dacă se descurcă bine la o anumită activitate școlară (desen, matematică etc.), pot fi organizate mici evenimente ale clasei (ieșiri în afara spațiului școlar, oră dedicată jocurilor – video sau board games) care să celebreze atingerea unui anumit obiectiv comun legat de activitățile respective (realizarea unor postere pe tema prieteniei care să fie afișate în toate spațiile comune folosite de elevii clasei respective, rezolvarea a 30 de probleme suplimentare la matematică, ca parte a procesului de pregătire a clasei pentru evaluarea națională) și unde copilul victimă își poate aduce o contribuție semnificativă, valorizată de către colegii săi.

d. Agresor

DE CE?

Nici în cazul agresorului, intervenția în situațiile punctuale pentru stoparea comportamentului de bullying nu este suficientă. Dincolo de implementarea unor reguli clar definite și punerea în practică a unor „consecințe”, copiii agresori au nevoie de sprijin pe termen lung pentru a-și schimba comportamentul, raportat la factorii care îl generează și îl mențin (propriile nevoi și dificultăți și incapacitatea de a le rezolva într-o manieră adaptativă).

CUM?

- Punerea în practică a regulilor de grup (stabilite în prealabil și de comun acord între copiii-profesori-părinți), mai întâi prin raportarea

la ele și aducerea lor în discuție, apoi prin aplicarea anumitor consecințe (stabilite în prealabil și de comun acord între copiii-profesori-părinți), cum ar fi: pierderea unor „privilegii” (participarea la o vizită în afara școlii, propunerea activităților pentru timpul de joacă, participarea la „Ziua fără uniforme” sau alte evenimente informale din viața școlii) sau impunerea unor „sarcini” suplimentare (muncă în folosul comunității școlare, ajutor la organizarea spațiului clasei, „scuze” adresate public). Stabilirea prealabilă a regulilor este un proces extrem de important care trebuie realizat doar prin implicarea tuturor actorilor: copii, profesori, părinți.

- Participarea la grupuri de discuție în sprijinul victimelor bullying-ului (desfășurate în absența acestora), care să prilejuiască un proces de reflectare în grup asupra consecințelor comportamentelor de bullying identificate în școală, fără nominalizarea și expunerea agresorului în fața grupului. Discuțiile pot să aibă ca punct de plecare o mărturie a unui copil victimă (anonimă și obținută în prealabil de cadrul didactic, în cadrul unei întâlniri individuale cu acesta) referitor la impactul pe care acest fenomen îl are asupra vieții sale. Obiectivul nu este de a învinovăți agresorul, ci de a-i da oportunitatea să participe, alături de colegii săi, la identificarea unei soluții pentru stoparea situațiilor menționate de victimă.
- Implicarea părinților în întâlniri individuale cu elevul victimă, care au ca scop reflectarea asupra consecințele comportamentului agresiv asupra victimei și identificarea unui act reparatoriu pe care agresorul să îl facă față de aceasta.
- Recomandarea și orientarea către sprijin psihologic specializat care să vizeze dezvoltarea anumitor abilități comportamentale și emoționale (controlul agresivității, controlul impulsurilor, reglarea emoțională etc.), precum și dezvoltarea anumitor abilități cognitive (calitatea interpretării informațiilor ambigue, înțelegerea perspectivei celuilalt, rezolvarea eficientă a problemelor și a conflictelor, gândire morală etc.).
- Separarea găștilor de agresori, prin includerea în cât mai multe activități diferite.

- Valorizarea calităților agresorului prin:
 - » contribuția la un obiectiv semnificativ pentru comunitatea școlară și relevant pentru interesele sale, unde poate să aibă un aport semnificativ și să obțină aprecierea celor din jur pentru comportamente acceptabile și pro-sociale (de colaborare);
 - » coordonarea, cu sprijinul cadrelor didactice, a unor echipe sau activități legate de interesele sale care să îi ofere recunoașterea și statutul e care are nevoie: activități sportive, clubul de astro-fizică, protecția victimelor agresiunilor din școală (se poate face apel la calitățile lui fizice sau de organizare necesare pentru a pune în practică un astfel de demers), campania anti-bullying din școală etc.

e. Martor

DE CE?

Elevii care asistă la situațiile de bullying pot influența decisiv evoluția acestora. Ei pot să perpetueze fenomenul dacă susțin agresorul prin comentarii laudative, prin recunoașterea prestigiului sau prin acordarea de privilegii. Mai mult decât atât, și lipsa lor de reacție (din teamă sau lipsă de empatie) este un semn de acceptare tacită a bullying-ului în școală care contribuie la menținerea fenomenului. Prin urmare, elevii trebuie încurajați să intervină în mod activ, luând apărarea victimei, oprind comportamentul agresiv și susținând drepturile acesteia.

CUM?

- Participarea la activități menite să dezvolte abilitățile de a soluționa asertiv diferite conflicte sociale prin învățarea unor reguli și tehnici de mediere care să presupună:
 - » Ascultarea faptelor/emoțiilor expuse de către cei implicați;
 - » Sumarizarea celor auzite;

- » Formularea de soluții de către cei implicați, pornind de la ce doresc să obțină de la celalalt și de la ceea ce ar putea face diferit;
- » Stabilirea de către mediator a soluției ce urmează să fie implementată.
- Participarea la grupurile de reflecție asupra consecințelor și impactului comportamentelor de bullying asupra victimei. Este o modalitate de creștere a empatiei față de victimă și, implicit a probabilității de a lua atitudine atunci când asistă la astfel de situații. Pe de altă, în funcție de soluțiile identificate în grup, își pot asuma responsabilități clare în combaterea fenomenului:
 - » „Îngeri păzitori”, care să supravegheze victima din umbră și să se asigure că intervine cineva când aceasta are nevoie de sprijin în confruntarea cu agresorul;
 - » Mediatori ai conflictelor din spațiul școlar, care pot fi făcuți cunoscuți și promovați ca având această responsabilitate la nivelul întregii școli;
 - » Monitorizarea zonelor identificate ca având un risc crescut de apariție a bullying-ului.
- Dezvoltarea sentimentului de apartenență la grup prin oferirea de oportunități de a participa la stabilirea și atingerea unor obiective ale grupului. Esențial este ca fiecare să simtă că este util, că are o contribuție proprie și, în același timp, depinde de ajutorul celor din jur pentru a atinge obiectivele agreate. În acest fel, binele fiecărui membru și grija față de fiecare membru devine de interes pentru întregul grup.
- Numirea și pregătirea lor ca reprezentanți ai elevilor în grupurile de acțiune anti-bullying create la nivelul fiecărei școli ori liceu. Aceștia pot fi numiți „ambasadori”, „delegați” ori „experți” anti-bullying.

Intervenția în cazurile de bullying are o importanță covârșitoare pentru climatul școlar pozitiv și favorabil învățării. Dar demersurile școlii vor da rezultate doar dacă vor ține seama de faptul că disciplina și climatul armonios se datorează în proporție de 90% prevenției. Prin urmare este nevoie de acțiune pe fiecare dintre cele patru nivele, deși, așa cum rezultă din studii, nevoia

imediată și conștientă a cadrelor didactice este de a ști cum să acționeze atunci când se confruntă cu cazuri de bullying în școala lor. În realitate, dacă astfel de cazuri apar, înseamnă că a fost omisă una dintre etapele de prevenție și protecție față de acest fenomen. Intervenția în sine nu poate produce schimbarea dorită dacă nu este dublată de acțiuni la nivel global, pe toate cele 4 nivele de combatere a bullying-ului în școli.

Așadar, atunci când școala își propune să abordeze fenomenul de bullying, trebuie să aibă în vedere că se angajează la un efort pe termen lung, continuu de fapt, care presupune perseverență și răbdare, rezistență la frustrare și, nu în ultimul rând, o reflecție continuă asupra drumului parcurs pentru a putea să analizeze cu obiectivitate succesele și lecțiile de învățat.

De 32 de ani, Salvați Copiii România construiește programe sociale, politici publice și practici solide în beneficiul copilului din România. Expertiza și complexitatea proiectelor la nivel național fac din organizație o instituție socială esențială, al cărei rol este medierea între societate și autoritatea publică, în beneficiul superior al copilului.

În trei decenii de activitate, Salvați Copiii a intervenit activ în societate, identificând soluții concrete pentru protejarea și sprijinirea copiilor vulnerabili și a militat, în același timp, pentru o colaborare viabilă cu autoritățile decidente.

Salvați Copiii și-a asumat rolul de supraveghere vigilentă a autorităților publice, în așa fel încât acestea să implementeze politici publice de durată care să corecteze cauzele care duc la vulnerabilizarea copiilor. Totodată, organizația a reușit să creeze rețele active de solidaritate, prin încurajarea responsabilității sociale a companiilor și a societății, în sens larg.

În calitate de membru al Save the Children, cea mai mare organizație independentă din lume care promovează drepturile copilului și care cuprinde 30 de membri și desfășoară programe în peste 120 de țări, VIZIUNEA noastră este o lume care respectă, pentru fiecare copil, dreptul său la supraviețuire, educație, protecție și participare, asumându-ne MISIUNEA de a obține progrese importante privind modul în care copiii sunt tratați și producerea schimbărilor imediate și de durată în viața acestora. În cei 32 de ani de activitate, peste 2.920.000 de copii au fost implicați în programele și campaniile Organizației Salvați Copiii.

Salvați Copiii
Save the Children România

Secretariatul General

Intr. Ștefan Furtună nr. 3, sector 1,
010899, București, România

telefon: +40 21 316 61 76

e-mail: secretariat@salvaticopiii.ro

web: www.salvaticopiii.ro